

NORGES HØYESTERETT

Den 4. september 2017 avsa Høyesterett dom i

HR-2017-1675-A, (sak nr. 2017/618), straffesak, anke over dom,

A (advokat Øystein Storrvik)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (kst. statsadvokat Erik Marthinussen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bårdsen**: Saken gjelder straffutmåling ved narkotikaforbrytelse. Det er særlig spørsmål om hvordan straffen skal fastsettes der domfelte ved samme anledning har innført ulike typer narkotiske stoffer.
- (2) Ved Halden tingretts tilståelsesdom 16. desember 2016 ble A dømt for overtredelse av straffeloven 2005 § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, til fengsel i ett år og ni måneder. Denne domfellelsen for grov ulovlig innførsel av narkotika bygger, i samsvar med siktelsen, på at A 21. november 2015 over Svinesundbroen i Halden innførte godt og vel 1 200 gram amfetamin, snaut 1 200 tabletter som inneholdt MDMA (ecstasy), omkring 30 gram MDMA, nesten 2 000 tabletter med virkestoffet 2C-B, 1 000 ruter med 2C-B-NBoMe og 2C-C-NBoMe, og omkring 120 gram cannabis sativa. Ved straffutmålingen regnet tingretten alle stoffene om til tilsvarende mengde amfetamin, og fastsatte straffen for det hele med utgangspunkt i et tenkt amfetaminkvantum på 1 550 gram med "vanlig" styrkegrad.
- (3) Etter påtalemyndighetens anke over straffutmålingen skjerpet Borgarting lagmannsrett ved dom 7. mars 2017 straffen til fengsel i to år og ni måneder. Lagmannsretten tok utgangspunkt i straffnivået for hvert enkelt stoff isolert sett, og foretok deretter en samordnende helhetsvurdering.
- (4) A har anket straffutmålingen til Høyesterett.
- (5) *Jeg er kommet til at anken fører frem, slik at straffen settes noe ned.*

- (6) Det sentrale spørsmålet for Høyesterett er hvordan straffen skal fastsettes der domfelte ved én anledning har innført ulike typer narkotiske stoffer. Situasjonen er ikke lovregulert.
- (7) Jeg tar som utgangspunkt at den strafferettslige bedømmelsen av narkotikaforbrytelser skal skje på grunnlag av den mengden av det aktuelle stoffet som det finnes bevist at tiltalte har hatt befatning med. Jeg viser til de generelle påpekningene av dette i Rt-2008-1373 avsnitt 9 og Rt-2012-1316 avsnitt 15 og 16.
- (8) Det er videre innarbeidet høyesterettspraksis at straffutmålingen ikke skal bygge på noen omregning til *rent* virkestoff, jf. Rt-2004-643 avsnitt 12 og Rt-2008-1373 avsnitt 9. Straffenivået for et gitt stoff er i stedet basert på visse gjennomsnittsbetraktninger med hensyn til renhet – den faktiske styrkegraden får bare betydning der det foreligger et markert avvik fra det som erfaringsmessig er "normal" konsentrasjon, jf. Rt-2008-1373 avsnitt 13 og Rt-2015-1124 avsnitt 18.
- (9) I Rt-2012-1316 avsnitt 15 og 16 understreker førstvoterende dessuten at straffutmålingen "skal avspeile faren ved bruk", og at straffen for det enkelte stoff derfor må "fange opp dette stoffets særlige virkninger og skadepotensiale". Det blir også påpekt at ved etablering av nye straffenivå, kan det være til hjelp å sammenligne med et allerede etablert nivå for lignende stoffer, gjerne med utgangspunkt i såkalte "rusdoser", se for eksempel Rt-2011-1313. Men ved slike sammenligninger gjør mange usikkerhetsfaktorer seg gjeldende. Formålet er ikke å komme frem til noen matematisk fasit. Sammenligninger mellom stoffer "må gjennomføres og benyttes med realisme og nøkternhet", heter det i 2012-dommen. Etter hvert som det i praksis blir etablert et nytt nivå, vil behovet for sammenlignende hjelpeberegninger avta, jf. Rt-2004-532 avsnitt 17 og Rt-2009-1394 avsnitt 36.
- (10) Etter mitt syn stemmer det best med den strafferettslige ordningen som jeg her har beskrevet, at man i tilfeller der noen domfelles for befatning med ulike typer stoff, bygger på nettopp dette, og ikke regner de forskjellige typene narkotika om til en *tenkt* mengde av ett stoff. Ved å starte med straffen for hvert enkelt stoff fanger man dessuten bedre opp forskjeller mellom stoffene, for eksempel at de har ulike egenskaper eller bruksmønster, og at de kan appellere til forskjellige brukergrupper, jf. Rt-2009-1394 avsnitt 26.
- (11) Jeg medgir at Høyesteretts to dommer i henholdsvis Rt-2000-3 og Rt-2005-314 later til å bygge på at det bør kunne foretas en slik omregning til ett stoff, iallfall der stoffene har klare likhetstrekk. Valget av fremgangsmåte er imidlertid verken problematisert eller begrunnet i disse to dommene, og det hadde trolig også helt begrenset betydning for resultatet. Avgjørelsene fra 2000 og 2005 har uansett ikke dannet noe mønster for senere høyesterettspraksis. Dommen i Rt-2013-80 gir for så vidt en god illustrasjon, se spesielt avsnitt 55. Jeg viser også til Høyesteretts ankeutvalgs beslutning HR-2013-1175-U, hvor det fremholdes at ved "befatning med større mengder av ulike narkotiske stoff ses det i praksis gjennomgående hen til hvilken straff befatning med de aktuelle mengder av de ulike stoff ville ført til isolert sett". "Deretter", heter det i utvalgets beslutning, "fastsettes straffen etter en helhetsvurdering av disse og andre straffutmålingsmomenter". Høyesteretts ankeutvalg så den gang "intet grunnlag for en generell endring av denne praksis". Heller ikke for Høyesterett nå er det, etter mitt syn, kommet frem noe som tilsier en slik endring av praksis.

- (12) Det *første trinnet* i straffutmålingen ved domfellelse for befatning med flere forskjellige typer narkotika vil på denne bakgrunn måtte være å finne frem til utgangspunktet for *hvert enkelt* av de stoffene domfellelsen gjelder.
- (13) Det andre trinnet består i en *samordnende helhetsvurdering*. Denne må, etter mitt syn, skje i tråd med *straffskjerpelsesprinsippet*: Straffen for det mest alvorlige elementet danner utgangspunktet, og det gis deretter et visst tillegg for de øvrige elementene, se HR-2017-1282-A avsnitt 75 for så vidt gjelder konkurrans i straffeloven 1902 § 62 og straffeloven 2005 § 79 bokstav a. Dette tillegget må, mener jeg, ta tilbørlig hensyn til den tiltagende *utflatingen* av straffen som ut fra etablert høyesterettspraksis finner sted etter hvert som kvantumet narkotika øker.
- (14) Fastsatt på den måten som jeg her har beskrevet, vil straffen bli markert lavere enn ved en ren kumulasjon av straffen for hvert enkelt stoff isolert sett, men samtidig gjennomgående noe høyere enn det en ren omregning til en tenkt mengde av samme stoff ville ha ledet til. Hvor mye høyere, vil blant annet bero på hvor sterkt behov det er ut fra forholdene i den enkelte sak for nettopp å markere at det er tale om flere stoffer.
- (15) Med dette som bakgrunn, går jeg over til den konkrete straffutmålingen i saken her.
- (16) Straffen for en kurér som fører inn 1 200 gram amfetamin vil etter praksis ligge på fengsel i noe over tre år, jf. Rt-2010-1562, Rt-2014-846 og Rt-2015-1124. Styrkegraden i dette tilfellet er imidlertid meget lav – åtte og ni prosent. Etter retningslinjene i Rt-2008-1373 må det gjøres en betydelig reduksjon, til fengsel i noe over to år for amfetaminet isolert sett. Jeg skyter her inn at Rt-2015-1124, som gjaldt et tilfelle der styrkegraden var markert *høyere* enn normalt, av flere grunner har mindre direkte overføringsverdi for så vidt gjelder hvor stor korreksjon av straffen som skal gjøres på grunn av spesielt *lav* styrkegrad.
- (17) Straffen for innføring av henimot 1 200 tabletter med MDMA (ecstasy) og 30 gram MDMA-pulver vil etter etablert praksis ligge noe over nivået for en sammenlignbar mengde amfetamin, som i saken her er beregnet til omkring 180 gram med "normal" styrkegrad. Med utgangspunkt i Rt-2013-630 og Rt-2013-633, vil straffen isolert sett være fengsel i omkring ett år og fire måneder, eller noe over det.
- (18) Domfellelsen gjelder videre innføring av nesten 2 000 tabletter 2C-B, som inneholdt mellom 8 og 9 milligram virkestoff og svarer til omtrent 1 000 rusdoser. 2C-B er, ifølge den sakkyndige rapporten som tingretten innhentet fra overlege Knut Hjelmeland ved Folkehelseinstituttet, et fenetylamin uten medisinsk anvendelse i Norge. Det inntas som regel gjennom munnen, og effekten varer vanligvis i fire til åtte timer. Stoffet har stimulerende og hallusinogene virkninger, og påvirker hjerte/kar-systemet i form av rask puls, høyt blodtrykk og forhøyet kroppstemperatur. Det kan forekomme skjelvinger, svette, søvnløshet, vanskeligheter med å holde fokus og såkalte "flashbacks". Stoffet kan i virkning sammenlignes med LSD og psilocybin (virkestoffet i fleinsopp), men også amfetamin. Det er i saken her enighet om at beslaget svarer til omkring 140 gram amfetamin med normal styrkegrad, og jeg legger det til grunn. Under henvisning til det straffenivået for befatning med amfetamin som følger av Rt-2009-1045 og Rt-2013-630, og at straffen for LSD ved Høyesteretts dom i HR-2017-1674-A, som er votert tidligere i

dag, er forutsatt å ligge noe lavere enn dette, antar jeg at straffen her, isolert sett, vil være fengsel i omkring ett år.

- (19) Domfellelsen omfatter også 1 000 ruter med virkestoffet 2C-B-NBoMe og 2C-C-NBoMe. Disse stoffenes nærmere virkemåte er i liten grad opplyst i saken, og jeg ser derfor mer eller mindre bort fra dem ved den samlede straffutmålingen. Innførsel av 120 gram cannabis sativa ville isolert sett tilsi en kort ubetinget fengselsstraff.
- (20) En samordnende helhetsvurdering av innførselen under ett tilsier, etter mitt syn, et utgangspunkt på fengsel i to år og ni måneder. Når dette er vesentlig lavere enn lagmannsrettens utgangspunkt, skyldes det dels at det, etter mitt syn, må gjøres et større fradrag for den lave styrkegraden på amfetaminet enn det lagmannsretten har foretatt, og at *utflatingseffekten* ved økende kvantum bør få større virkning til gunst for domfelte.
- (21) A ga tidlig en uforbeholden tilståelse, og bør gis straffereduksjon for dette, jf. straffeloven 2005 § 78 bokstav f. Ettersom han ble stanset ved grensepasseringen over Svinesund med alt stoffet i bilen, har tilståelsen først og fremst hatt prosessøkonomisk betydning. Straffereduksjonen på grunn av tilståelsen bør i dette tilfellet derfor ligge mellom 10 og 15 prosent, se Rt-2011-1155 avsnitt 12 til 15, Rt-2011-1210 avsnitt 15 og 16 og Rt-2012-193 avsnitt 15. Jeg går inn for et fradrag i fengselsstraffen på fire måneder på grunn av tilståelsen.
- (22) Jeg finner, i motsetning til lagmannsretten, ikke grunn til å legge selvstendig vekt på at domfelte samtykket til alle varetektsfengslinger, som derfor kunne avgjøres som kontorforretninger uten fremstilling og rettsmøte. Jeg viser til Rt-2015-744, HR-2016-1479-U og HR-2017-764-U, som viser at Høyesterett også tidligere har vært lite innstilt på å gi særskilt straffereduksjon for slike samtykker. Dette må ses i sammenheng med at retten til å få prøvd fengslingsspørsmålet etter fremstilling for en dommer er en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti med lange og sterke tradisjoner, som kommer til uttrykk i Grunnloven § 94 andre ledd, sml. også Rt-2011-589 og Rt-2013-766. Det bør ikke legges til rette for at den pågrepne kan påvirkes i retning av å oppgi denne retten ved å stille ham i utsikt at samtykke til fengsling vil kunne komme ham til gode ved en eventuell domfellelse.
- (23) I motsetning til lagmannsretten har jeg heller ikke funnet grunn til å redusere straffen på grunn av et par måneders forsinkelse i arbeidet med å analysere det beslaglagte stoffet, jf. straffeloven 2005 § 78 bokstav e.
- (24) Jeg går etter dette inn for at straffen settes til fengsel i to år og fem måneder.
- (25) A har nå sittet i varetekt i 657 dager, som kommer til fradrag, jf. straffeloven 2005 § 83.
- (26) Jeg stemmer for denne

D O M :

I tingrettens dom, domsslutningens punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 5 – fem – måneder. Varetektsfradraget etter straffeloven 2005 § 83 er 657 – sekshundreogfemtisju – dager.

- (27) Dommer **Normann:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (28) Dommer **Bergh:** Likeså.
- (29) Dommer **Falch:** Likeså.
- (30) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (31) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I tingrettens dom, domsslutningens punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 5 – fem – måneder. Varetektsfradraget etter straffeloven 2005 § 83 er 657 – sekshundreogfemtisju – dager.

Riktig utskrift bekreftes: